

Hallintovaliokunta

Hallituksen vuosikertomus 2021

Tarkastusvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen vuosikertomus 2021 (K 2/2022 vp): Asia on saapunut hallintovaliokuntaan lausunnon antamista varten tarkastusvaliokunnalle. Määräaika: 30.9.2022.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- johtava asiantuntija Heidi Kankainen, sisäministeriö
- lainsäädäntöneuvos Jorma Kantola, sisäministeriö
- poliisitarkastaja Seppo Sivula, sisäministeriö
- neuvotteleva virkamies Jukka Tukia, sisäministeriö
- tietohallintoneuvos Marjukka Ala-Harja, valtiovarainministeriö

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- oikeusministeriö
- sosiaali- ja terveysministeriö

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Johdanto

Hallintovaliokunta on arvioinut jäljempänä kutakin hallintovaliokunnan mietintöön perustuvaa hallituksen vuosikertomukseen sisältyvää eduskunnan hyväksymää lausumaa ja ilmaissut kunkin lausuman kohdalla kantansa siitä, voidaanko lausuma poistaa vai onko se edelleen tarpeen säilyttää.

Valiokunnan lausunto HaVL 21/2022 vp

Hallintovaliokunnan mietintöihin perustuvat eduskunnan lausumat

Poliisin pitkän aikavälin tehtävä-, resurssi- ja rahoitussuunnitelma sekä poliisimiehen hätä-Avarjelua koskevat säännökset

HE 224/2010 vp — EV 371/2010 vp

1. Eduskunta edellyttää hallituksen laativan ajantasaisen poliisin pitkän aikavälin tehtävä-, resurssi- ja rahoitussuunnitelman, johon myös sitoudutaan.

Valiokunta on aiempien vuosikertomusten yhteydessä kiinnittänyt huomiota siihen, että eri hallitukset eivät ole kyenneet laatimaan ja toimittamaan valiokunnalle mietinnössä (HaVM 42/2010 vp — HE 224/2010 vp, EV 371/2010 vp) edellytettyjä vastuullisen ja suunnitelmallisen viranomais-toiminnan vaatimia pitkän aikavälin suunnitelmia. Poliisin tehtävät ja lakisääteiset vastuut ovat lisääntyneet, mutta resurssit ovat niiden hoitamiseen suhteellisesti pienentyneet.

Ensimmäisestä sisäisen turvallisuuden selonteosta annetusta valiokunnan mietinnöstä (HaVM 5/2017 vp) ilmenee, että erillisen sisäisen turvallisuuden selonteon laatimiseen velvoittavan eduskunnan kannanoton taustalla on ollut pidempään asteittain jatkunut sisäisen turvallisuuden keskeisten viranomaisten toimintaedellytysten heikkeneminen ja sen heijastuminen negatiivisesti sisäiseen turvallisuuteen ja kansalaisten turvallisuuspalveluihin. Mietinnön pohjalta hyväksytyssä eduskunnan kannanotossa on muun muassa edellytetty poliisin ja muiden keskeisten sisäisen turvallisuuden viranomaisten rahoituspohjan vahvistamista (VNS 5/2016 vp — EK 8/2017 vp). Valiokunta on myös valtion vuotuisista talousarvioesityksistä ja julkisen talouden suunnitelmista antamissaan lausunnoissa toistuvasti kiinnittänyt vakavaa huomiota sisäministeriön hallinnonalan vi-rastojen pitkän ajan kuluessa syntyneeseen rahoitusvajaceeseen.

Käsiteltävänä olevassa vuoden 2021 vuosikertomuksessa todetaan, että sisäministeriössä on asetettu selvityshanke marraskuussa 2021 poliisin määrärahojen käytöstä ja määrärahoituksen riittä-vyyteen liittyvistä tekijöistä. Ulkopuoliset selvityshenkilöt ovat luovuttaneet yhteisen raportin selvitystyöstä sisäministeriölle ja valtiovarainministeriölle vuoden 2022 tammikuussa. Valiokunta on käsitellyt selvitystä omiana asiaanaan O 8/2022 vp (Sisäministeriön selvitys: poliisin määrärahojen käyttö ja määrärahojen riittävyys) ja kuullut siinä yhteydessä selvityshenkilöitä sekä ao. ministeri-öiden ja Poliisihallituksen edustajia.

Eduskunnalle on annettu toukokuussa 2021 järjestyksessään toinen sisäisen turvallisuuden selon-teko, josta valiokunta on hyväksynyt mietinnön 10.12.2021 (HaVM 19/2021 vp — VNS 4/2021 vp). Valiokunta on todennut edellisessä selonteossa esiin nostettujen seikkojen olevan edelleen realistinen kuvaus poliisin toimintaympäristön tilasta, muutoksesta ja jännitteistä sekä odotusten ja resurssien voimassa olevan epäsuhdan olevan edelleen ajankohtainen. Mietinnössään hallintova-liokunta tähdentää, että pitkäjänteisen, suunnitelmallisen ja vaikuttavan viranomais-toiminnan edellytyksiin kuuluu myös toiminnan turvaava pitkäjänteinen rahoitus, jonka turvaaminen on va-liokunnan käsityksen mukaan myös yhteiskunnan kannalta kokonaistaloudellisin toimintatapa. Kokonaisvaltaisen kehittämisen merkitys korostuu entisestään tilanteessa, jossa toimintaympäris-tön muutos on yhä nopeampaa ja ennalta-arvaamattomampaa. Jatkuvuuden turvaaminen on tär-keää myös siksi, että kehitystoiminnan tulokset näkyvät vasta viiveellä.

Valiokunnan lausunto HaVL 21/2022 vp

Valiokunnan mietinnön HaVM 19/2021 vp pohjalta hyväksytyn eduskunnan kannanoton mukaan eduskunta edellyttää, että hallitus huolehtii sisäisen turvallisuuden keskeisten viranomaisien (poliisi, Rajavartiolaitos, pelastustoimi, Hätäkeskuslaitos, Tulli ja Maahanmuuttovirasto), rikosoikeudenhoidon ketjuun kuuluvien oikeushallinnon viranomaisten (Syyttäjälaitos ja Rikosseuraamuslaitos) sekä tuomioistuinlaitoksen toimintaedellytyksistä ja turvaa niiden rahoituspohjan vaalikaudet ylittävällä, kestäväällä ja pitkäjänteisellä tavalla sisäisen turvallisuuden selonteos- ja (VNS 4/2021 vp) esitettyihin resurssitarpeisiin perustuen (EK 11/2022 vp).

Valiokunta tulee seuraamaan tarkkaan poliisin tehtävä- ja resurssitilanteen kehittymistä sekä pitkäjänteiseen rahoitussuunnitteluun sitoutumista tulevien vuosikertomusten yhteydessä osana edellä mainitun eduskunnan kannanoton (EK 11/2022 vp) seuranta- ja valtion talousarvioesityksistä ja julkisen talouden suunnitelmista antamissaan lausunnoissa.

Edellä sanottu huomioon ottaen valiokunta katsoo, että eduskunnan vastaukseen EV 371/2010 vp liittyvä lausuma 1 voidaan poistaa.

2. Eduskunta edellyttää hallituksen tarkkaan seuraavan poliisimiehen hätävarjelua koskevien säännösten toimivuutta ja ryhtyvän tarvittaessa toimenpiteisiin lainsäädännön tarkistamiseksi.

Nykyinen poliisilaki (872/2011) on tullut voimaan 1.1.2014. Vuosikertomuksen mukaan valtioneuvosto on ryhtynyt lain voimaantulosta lähtien seuraamaan poliisimiehen hätävarjelua koskevien säännösten toimivuutta ja ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin lainsäädännön tarkistamiseksi. Selvityksen mukaan poliisimiehen hätävarjelua koskevaa oikeuskäytäntöä ei ole ehtinyt syntyä siinä määrin, että sen perusteella voitaisiin arvioida säännösten toimivuutta. Asiaa on tarkoituksenmukaista seurata edelleen, koska voidaan pitää mahdollisena, että asiasta syntyy oikeuskäytäntöä kohtuullisen ajan kuluessa.

Valiokunta korostaa, että ministeriön tehtäviin kuuluu seurata jatkuvasti oman hallinnonalansa lainsäädännön toimivuutta ja ryhtyä tarvittaessa toimenpiteisiin lainsäädännön tarkistamiseksi. Näin tulee toimia myös poliisimiehen hätävarjelua koskevan sääntelyn osalta.

Valiokunta katsoo, että lausuma 2 voidaan tässä yhteydessä poistaa.

Viranomaisyhteistyö uhkan arvioinnissa ja uhkaavan teon estämisessä

HE 333/2014 vp — EV 268/2014 vp

Eduskunta edellyttää hallituksen antavan hallintovaliokunnalle vuoden 2017 loppuun mennessä perustuslain 47 §:n 2 momentissa tarkoitetun kirjallisen selvityksen siitä,

1. kuinka viranomaiset ja muut toimijat ovat uuden lainsäädännön nojalla ilmoittaneet oma-aloitteisesti poliisille henkeen tai terveyteen kohdistuvan uhkan arviointia tai uhkaavan teon estämistä varten välttämättömät tiedot salassapitovelvollisuuden estämättä

Valiokunnan lausunto HaVL 21/2022 vp

2. kuinka luovutettuja tietoja on hyödynnetty ja niiden avulla toiminnan vaikuttavuutta on parannettu sekä

3. millä tavoin erimuotoinen viranomaisyhteistyö ja sen vaikuttavuus on kehittynyt uudistuksen myötä.

Valiokunta on seurannut henkeen tai terveyteen kohdistuvan uhkan arviointiin ja uhkaavan teon estämiseen liittyvän viranomaisyhteistyön edistymistä ja erityisesti viranomaisten välisen tiedonkulun kehittymistä vuosittaisten hallituksen vuosikertomusten yhteydessä. Valiokunta on käsitellyt asiaan liittyviä sisäministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön ja opetus- ja kulttuuriministeriön selvityksiä valiokunnan omana asiana (O 12/2021 vp). Tietyille sosiaali- ja terveysministeriön sekä opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan viranomaisille on säädetty oikeus ilmoittaa poliisille henkeen tai terveyteen kohdistuvan uhkan arviointia ja uhkaavan teon estämistä varten muutoin salassa pidettävät välttämättömät tiedot (HaVM 41/2014 vp).

Valiokunta on vuoden 2020 vuosikertomusta koskevassa lausunnossaan (HaVL 24/2021 vp) kiinnittänyt huomiota sosiaalihuollon asiakastietoihin kohdistuvaa poliisin tiedonsaantioikeutta koskevaan korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisuun (KHO 2021:13), jonka mukaan poliisilla ei ollut oikeutta pyynnöstään saada henkilön tietoja sosiaalihuollolta siitä huolimatta, että tämän epäiltiin saattavan tehdä yleisellä paikalla useisiin henkilöihin kohdistuvan terroristisen väkivallanteon. Hallintovaliokunnan mielestä tiedot pitäisi voida luovuttaa poliisin pyynnöstä. Ellei tietojen luovutus keskeisten oikeushyvien, hengen ja terveyden suojelemiseksi toimi, on välttämättä velvoittava viranomaiset tietojen luovuttamiseen lainsäädäntöä muuttamalla.

Valiokunta on käsitellyt viranomaisyhteistyötä ja tiedonkulkua niinikään sisäisen turvallisuuden selonteosta antamassaan mietinnössä (HaVM 19/2021 vp — VNS 4/2021 vp). Eduskunta on hyväksynyt valiokunnan mietinnön pohjalta kannanoton, jossa edellytetään, että hallitus arvioi tietojen luovuttamista koskevaa sääntelyä ja sen pohjalta valmistelee esityksen lainsäädännön muuttamiseksi siten, että sosiaali- ja terveysministeriön ja opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan viranomaisia velvoitettaisiin antamaan poliisille ainakin henkeen tai terveyteen kohdistuvan uhkan arviointia ja uhkaavan teon estämistä varten muutoin salassa pidettävät välttämättömät tiedot (EK 11/2022 vp).

Valiokunta tulee seuraamaan tarkkaan henkeen tai terveyteen kohdistuvan uhkan arviointiin ja uhkaavan teon estämiseen liittyvän viranomaisyhteistyön ja viranomaisten välisen tiedonkulun kehittymistä tulevien vuosikertomusten yhteydessä osana edellä mainitun eduskunnan kannanoton EK 11/2022 vp seurantaa sekä käsitellessään asiaa koskevia lainsäädäntöhankkeita.

Edellä sanottu huomioon ottaen valiokunta katsoo, että eduskunnan vastaukseen EV 268/2014 vp liittyvä lausuma voidaan poistaa.

Valiokunnan lausunto HaVL 21/2022 vp

Tietosuojaan valvontaviranomaisen organisointi

HE 9/2018 vp — EV 108/2018 vp

Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää, tulisiko tietosuojaan valvontaviranomaisen organisaatiota kehittää virastomuotoiseksi, ja tarvittaessa valmistelee asiasta lainsäädännön muutokset. Organisaatiota kehitettäessä tulee muiden seikkojen ohella ottaa huomioon hallinnollisten seuraamusmaksujen määrääminen viraston monijäsenisessä toimielimessä ja EU:n tietosuoja-asetuksen vaatimukset valvontaviranomaisen itsenäisyydestä ja riippumattomuudesta.

Vuosikertomuksen mukaan oikeusministeriössä on valmisteltu hallinnonalan pienten ja toiminnallisesti itsenäisten erityisviranomaisten, kuten tietosuojavaltuutettu, hallinnollisten tehtävien yhteen kokoamista siten, että hallinnonalalla toimivien erityisviranomaisten lainsäädäntöön ja kansainvälisiin säännöksiin pohjautuvaa varsin itsenäistä asemaa ei vaaranneta eikä niiden tehtäväkenttää tässä yhteydessä muuteta. Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi Oikeushallinnon erityisviranomaisista on lähetetty lausuntokierrokselle 20.12.2021.

Valiokunnan saamassa selvityksessä todetaan muun muassa, että hallituksen esityksen valmistelu on jatkunut lausuntokierroksen jälkeen saadun palautteen pohjalta ja että esityksen valmistelua on tarkoitus jatkaa seuraavalla hallituskaudella.

Valiokunta katsoo, että lausuma on tarpeen säilyttää.

Nuohousta koskevan lainsäädännön muuttaminen

HE 64/2018 vp — EV 110/2018 vp

Eduskunta edellyttää, että hallitus tarkkaan seuraa nuohousta koskevan lainsäädännön uudistamisen vaikutuksia erityisesti paloturvallisuuteen sekä nuohouspalvelujen saataavuuteen, laatuun ja hintaan. Uudistuksen toimeenpanosta on annettava kirjallinen selvitys hallintovaliokunnalle vuoden 2021 loppuun mennessä. Lisäksi eduskunta edellyttää hallituksen selvittävän, onko nuohousrekisterille jatkossa tarvetta sekä miten nuohouspalvelujen asiakas voi varmistaa, että palveluntarjoaja täyttää nuohoojan kelpoisuudelle asetetut vaatimukset.

Sisäministeriö on antanut 22.12.2021 eduskunnan hallintovaliokunnalle kirjallisen selvityksen nuohousuudistuksen toteutumisesta. Mainittu selvitys sisältää myös rekisteritarpeiden arvioinnin.

Valiokunta käsittelee sisäministeriön selvitystä omana asianaan ja lausuu asiasta tarpeen mukaan siinä yhteydessä (O 50/2021 vp: Sisäministeriön selvitys nuohousuudistuksen toimeenpanosta ja säädösmuutosten vaikutuksista).

Valiokunta ei vielä ole arvioinut saamansa selvityksen sisältöä, joten valiokunta katsoo, että lausuma tulee säilyttää.

Valiokunnan lausunto HaVL 21/2022 vp

Laki henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa

HE 242/2018 vp — EV 318/2018 vp

Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa ja arvioi uuden poliisin henkilötietolainsäädännön toimeenpanoa, kiinnittäen huomiota muun ohella uuden käyttötarkoituksperusteisen sääntelyn toimivuuteen, henkilötietojen suojan toteutumiseen, vaikutuksiin poliisin ja muiden viranomaisten toimintaedellytyksiin sekä henkilötietojen käsittelyn valvontaan, ja laatii siitä seikkaperäisen selvityksen hallintovaliokunnalle vuoden 2021 loppuun mennessä.

Sisäministeriö on toimittanut hallintovaliokunnalle selvityksen poliisin henkilötietolainsäädännön toimeenpanosta valiokunnan täsmentämässä aikataulussa 31.1.2022.

Valiokunta käsittelee sisäministeriön selvitystä omana asianaan ja lausuu asiasta tarpeen mukaan siinä yhteydessä (O 1/2022 vp: Sisäministeriön selvitys poliisin henkilötietolainsäädännön toimeenpanon seurannasta ja arvioinnista).

Valiokunta ei vielä ole arvioinut saamansa selvityksen sisältöä, joten valiokunta katsoo, että lausuma tulee säilyttää.

Digi- ja väestötietoviraston toimialaa koskevien lakien muuttaminen

HE 10/2019 vp — EV 20/2019 vp

Eduskunta edellyttää hallituksen huolehtivan Digi- ja väestötietoviraston laadukkaiden palvelujen saatavuuden turvaamisesta koko maassa ottaen huomioon muun muassa käyntiasioinnin tarpeet, tietoteknisen laitteiston tai käyttäjäosaamisen puutteet osalla väestöstä, ikääntymisestä tai sairauksista johtuva viranomaisasiointin vaatiman toimintakyvyn aleneminen sekä kielellisten palvelujen saatavuuden tarpeet molemmilla kansalliskielillä ja saamen kielellä.

Vuosikertomuksessa todetaan muun muassa, että lausuman toteuttamiseksi valtiovarainministeriö on pyytänyt vuonna 2020 Digi- ja väestötietovirastolta (DVV) selvityksen toimenpiteistä, joilla virastossa turvataan laadukkaiden palveluiden saatavuus koko maassa. DVV:n ministeriölle kesäkuussa 2021 esittelemä selvitys sisälsi kehittämissuunnitelman, jonka ehdotuksia toteutetaan mm. osana valtion palvelu- ja toimitilaverkkouudistushanketta. Siinä tarkoitus on vuoteen 2030 mennessä koota valtion viranomaisten käyntiasiointi yhteisiin asiakaspalvelupisteisiin yhteistyössä Kelan ja kuntien kanssa. Työ on alkanut hankkeen pilottikohteissa Joensuussa, Lahdessa ja Lappeenrannassa. Yhteisiin palvelupisteisiin luodaan myös etäpalvelumahdollisuus.

Vuosikertomuksen mukaan valtiovarainministeriö on myös teettänyt DVV:stä arvioinnin selvittääkseen virastojen yhdistämisen onnistumista. Arvioinnin mukaan yhdistymishanke toteutui pääosin tavoitteiden mukaisesti. Muutosvaihe on arvion mukaan kuitenkin edelleen meneillään, ja valtaosa uudistuksen tavoitteista realisoituu vasta tulevaisuudessa. Erityisesti muun muassa sähköisissä järjestelmissä on vielä kehitettävää.

Valiokunnan lausunto HaVL 21/2022 vp

Kielellisten palveluiden saatavuuden turvaamisesta vuosikertomuksessa todetaan, että DVV:n ruotsinkielisten virkamiesten määrä lisääntyi viraston toiminnan alkaessa ja täyttää organisaatioasetuksen velvoitteet. Lisäksi saamen kielellä asiointia edistävät uusi saamenkielinen palvelunumero sekä turvapostiratkaisu.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan eduskunnan osoittamien lisäresurssien avulla mm. holhoustoimen ja rekisteröinnin käsittelyajat ovat lyhentyneet ja jonoissa on vähemmän asioita. DVV:n henkilöasiakkaiden palvelujen sähköistäminen on kuitenkin vasta alussa, ja digitalisoinnin vaikutukset käsittelyajoissa näkyvät vasta myöhemmin. Lisäksi väestön ikääntyminen ja mm. sukuselvitysten osalta se, että yhä suurempi osa väestöstä ei kuulu kirkkoon, kasvattaa DVV:n palvelutarvetta juuri holhoustoimen ja perintöoikeudellisten palvelujen osalta. Lisäksi lisääntyvä maahantulo on nostanut palvelutarvetta ulkomaalaisten rekisteröinnille.

Valiokunta katsoo, että lausuma tulee vielä säilyttää.

Asetietojärjestelmän kehittäminen

HE 101/2019 vp — EV 2/2020 vp

1. Eduskunta edellyttää hallituksen ensisijaisesti huolehtivan siitä, että ennen ampumasetelain 25 §:n voimaantuloa nyt säädettävän lain nojalla varmistetaan nykyisen tietojärjestelmän kehitystyöstä ja muista toimenpiteistä niin, ettei jää epävarmuutta aseturvallisuuden, elinkeinonharjoittajien tarpeiden ja oikeusturvan, asetietojärjestelmän eheyden ja luotettavuuden tai muiden asiassa merkityksellisten seikkojen suhteen; sekä

2. Eduskunta edellyttää hallituksen toissijaisesti antavan eduskunnalle hallituksen esityksen ampumasetelain 25 §:n voimaantulon lykkäämisestä 1.11.2020 jälkeiseen ajankohtaan, mikäli edellä 1 kohdassa tarkoitettua varmuutta ei joiltakin osin ole.

Valiokunta toteaa, että hallitus ei ole antanut eduskunnalle lausumassa 2 tarkoitettua hallituksen esitystä ampumasetelain 25 §:n voimaantulon lykkäämisestä. Ampumasetelain 25 § on tullut voimaan 1.11.2020 (724/2019).

Lausuman 1 osalta vuosikertomuksessa todetaan, että Poliisihallitus ylläpitää nykyistä asetietojärjestelmää niin kauan kuin valmisteilla oleva uusi asetietojärjestelmä otetaan käyttöön. Poliisihallitus on ilmoittanut, että uuden asetietojärjestelmän kehittäminen on aikataulussa ja se valmistuu 1. maaliskuuta 2024 mennessä.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan ampumasetelain 25 §:ssä tarkoitettuja ilmoituksia varten on laadittu sähköiset lomakkeet, joilla ase-elinkeinonharjoittaja voi tehdä ilmoituksen asetietojärjestelmään. Poliisihallitus käyttää sähköistä asiointialustaa, jolla ase-elinkeinonharjoittajat toimittavat vaaditut ilmoitukset poliisille. Ase-elinkeinonharjoittajan tekemät ilmoitukset syötetään toistaiseksi käsin tietojärjestelmään. Syöttöjä tehdään Poliisihallituksessa ja joissakin poliisilaitoksissa. Saadun selvityksen mukaan Askel-tietojärjestelmän kehitystyö etenee aikataulussa ja järjestelmän valmistumistavoite on 1. maaliskuuta 2024.

Valiokunnan lausunto HaVL 21/2022 vp

Valiokunta katsoo, että lausumat 1 ja 2 tulee kumpikin vielä säilyttää.

Ulkomaalaislain väliaikainen muuttaminen

HE 65/2020 vp — EV 63/2020 vp

1. Eduskunta edellyttää, että hallitus tarkkaan seuraa säädettävän väliaikaisen lainsäädännön vaikutuksia ja antaa asiasta selvityksen hallintovaliokunnalle vuoden 2020 loppuun mennessä.

Sisäministeriö on toimittanut selvityksen hallintovaliokunnalle 12.10.2021. Valiokunta on käsitellyt asian omana asiana O 7/2021 vp ja todennut lausuneensa asiasta asian K 3/2021 vp yhteydessä (HaVL 24/2021 vp). O-asian käsittely valiokunnassa on päättynyt 17.6.2021 (HaVP 20/2021 vp).

Valiokunta katsoo, että lausuma 1 voidaan poistaa.

2. Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää, miten työnantaja voi nykyistä luotettavammin varmistua kansainvälistä suojelua hakeneen ulkomaalaisen työnteko-oikeudesta ja että hallitus tarvittaessa ryhtyy asianmukaisiin lainsäädäntötoimiin.

Vuosikertomuksessa viitataan laittoman maahantulon ja maassa oleskelun vastaiseen toimintaohjelmaan, johon on turvapaikanhakijoiden työntekoon liittyen kirjattu kaksi toimenpidettä: toimenpide 45: ”Tarkastellaan, miten työnantaja voi nykyistä luotettavammin varmistua kansainvälistä suojelua hakeneen ulkomaalaisen työnteko-oikeudesta ja toteutetaan tarvittaessa asiaan liittyvät lainsäädäntömuutokset.” ja toimenpide 46: ”Selvitetään, kuinka käytänteitä turvapaikanhakijoiden työnteko-oikeustodistusten myöntämisessä voitaisiin parantaa palvelemaan tarkoitustaan nykyistä paremmin.”

Valiokunta toteaa, ettei se ole arvioinut mainittua LAMA-ohjelmaa ja sen toimenpiteiden hyväksyttävyyttä.

Valiokunta katsoo, että lausuma 2 tulee säilyttää.

Eduskunnan kirjelmä eduskunnan käsittelemän kansalaisaloitteen johdosta (Seksuaalirikoksesta Suomessa tuomitun oleskeluluvan peruuttaminen ja karkoitus)

KAA 5/2019 vp — EK 5/2021 vp

Eduskunta edellyttää, että hallitus huolehtii seksuaalirikoksiin ja törkeisiin rikoksiin syylistyneiden ulkomaalaisten nopeasta ja tehokkaasta maasta poistamisesta sekä varmistaa muutoinkin kansalaisten turvallisuuden tunteen, rikosten uhrien ja asianosaisen itsensä oikeusturvan parantamiseksi entistä sujuvamat käsittelyprosessit rikosasioissa sekä antaa hallintovaliokunnalle selvityksen tehdyistä toimenpiteistä ja niiden tuloksista vuoden 2022 syysistuntokauden alkuun mennessä.

Valiokunnan lausunto HaVL 21/2022 vp

Sisäministeriö on toimittanut hallintovaliokunnalle selvityksen tehdyistä toimenpiteistä ja tuloksista määräaikaan mennessä.

Valiokunta käsittelee sisäministeriön selvitystä omana asianaan ja lausuu asiasta tarpeen mukaan siinä yhteydessä (O 43/2022 vp: Seksuaalirikoksiin ja törkeisiin rikoksiin Suomessa syyllistyneen maasta poistaminen; selvitys tehdyistä toimenpiteistä ja niiden tuloksista).

Eduskunnan lausumassa ja asiaa koskevassa valiokunnan mietinnössä (HaVM 29/2020 vp) on myös oikeusministeriön toimivaltaan kuuluvaa asiaa. Sisäministeriön edellä mainitun selvityksen mukaan oikeusministeriö on asettanut 27.5.2020 työryhmän arvioimaan keinoja tehostaa rikosprosessia ja esitutkintalain muutostarpeita hallitusohjelmaan kirjattujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Työryhmän mietintö rikosprosessin tehostamisesta on julkaistu 18.3.2022. Työryhmän mietinnössä ehdotetaan useita lainmuutoksia, joiden tavoitteena on tehostaa ja nopeuttaa rikosasioiden käsittelyä. Keskeisimmät ehdotukset koskevat lapsiin kohdistuvien rikosten käsittelyn nopeuttamista, tekniikan hyödyntämistä ja esitutkintayhteistyötä. Selvityksen mukaan työryhmän ehdotusten jatkovalmistelu on käynnissä.

Valiokunta katsoo, että lausuma tulee vielä säilyttää.

Henkilökorttilain, passilain, henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain 15 ja 38 §:n sekä ulkomaalaislain 33 a ja 159 §:n muuttaminen

HE 206/2020 vp — EV 81/2021 vp

1. Eduskunta edellyttää, että sisäministeriö selvittää oikeudelliset ja muut edellytykset lainmuutokselle, jolla passirekisteriin tai henkilökorttirekisteriin talletettujen sormenjälkien käyttäminen olisi mahdollista ainakin kaikkein törkeimpien rikosten ennalta estämiseksi, paljastamiseksi tai selvittämiseksi, joko osana poliisin henkilötietolainsäädännön toimeenpanoa koskevaa selvitystä tai antaa hallintovaliokunnalle asiasta erillisen selvityksen viimeistään syysistuntokauden 2022 alkuun mennessä.

Sisäministeriö on toimittanut hallintovaliokunnalle erillisen selvityksen asetettuun määräaikaan mennessä.

Valiokunta käsittelee sisäministeriön selvitystä omana asianaan ja lausuu asiasta tarpeen mukaan siinä yhteydessä (O 42/2022 vp: Sisäministeriön selvitys passirekisterin ja henkilökorttirekisterin biometristen tietojen käyttämisestä rikostorjunnassa).

Valiokunta ei vielä ole arvioinut saamansa selvityksen sisältöä, joten valiokunta katsoo, että lausuma tulee säilyttää.

Valiokunnan lausunto HaVL 21/2022 vp

Eduskunnan vastaus hallituksen esitykseen laiksi arpajaislain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

HE 135/2021 vp — EV 226/2021 vp

1. Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin sisäministeriön asetuksessa VN/23729/2021 määriteltyjen vuorokausi- ja kuukausikohtaisten pakollisten enimmäistappiorajoitusten laskemiseksi tunnistautuneena pelattavien rahapelien osalta.

Valiokunta toteaa, että tunnistautunut pelaaminen on eduskunnan joulukuussa 2021 hyväksymällä arpajaislain uudistuksella laajennettu kaikkeen Veikkaus Oy:n rahapelitarjontaan. Tämä mahdollistaa pelaamista koskevien rajoitusten asettamisen kaikkiin Veikkaus Oy:n peleihin. Rajoitukset voivat lain mukaan perustua sisäministeriön antamaan asetukseen tai Veikkaus Oy:n asettamiin rajoituksiin. Lain mukaan kaikessa Veikkaus Oy:n rahapelaamisessa siirrytään tunnistautuneeseen rahapelaamisen viimeistään vuoden 2024 alusta lukien. Veikkaus Oy voi kuitenkin omaehtoisesti siirtyä tunnistautuneeseen rahapelaamiseen jo ennen säännösten soveltamisen alkamista ja yhtiö voi myös omaehtoisesti asettaa pelaamiselle rajoituksia. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan Veikkaus Oy on omaehtoisesti laajentanut asetuksella säädetty tappiorajat koskemaan myös pelipisteiden raha-automaatteja sekä yhtiön pelisalien raha-automaatteja ja kasinopöytäpelejä.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan sosiaali- ja terveysministeriön (STM) yhteydessä toimiva rahapelien toimeenpanosta aiheutuvien haittariskien ja haittojen arviointiryhmä arvioi parhaillaan pelirajoituskokonaisuuden toimivuutta haittariskien näkökulmasta. Arpajaislain uudistuksessa säädettyjen STM:n ja Terveystieteiden tutkimuskeskuksen laitoksen tiedonsaantioikeuksien nojalla tapahtuva Veikkaus Oy:n peli- ja pelaajadatan analyysi on parhaillaan käynnissä. Analyysin pohjalta voidaan antaa tietopohjaisia suosituksia pelirajoituskokonaisuuden kehittämiseksi. Ensimmäisiä tuloksia ja kehittämissuosituksia pelirajoitusten ja pelaamisen hallintavälineistön kehittämiseksi (ml. pakolliset tappiorajoitukset ja niiden enimmäismäärät) saadaan syksyn 2022 kuussa. Selvityksen mukaan tarkoituksena on, että tämän jälkeen sisäministeriö käynnistää säädösvalmistelun pelirajoituskokonaisuutta koskevien asetuksen säännösten muuttamisesta.

Valiokunta katsoo, että lausuma 1 tulee säilyttää.

2. Eduskunta edellyttää, että hallitus panostaa ongelmapelaajien ja heidän läheisilleen tarjottavien erilaisten tuki- ja hoitopalvelujen saatavuuteen sekä talous- ja velkaneuvonnan palveluihin.

Valiokunta toteaa, että lausumassa 2 viitattujen tuki- ja hoitopalvelujen saatavuus kuuluu sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan toimivaltaan ja talous- ja velkaneuvonnan palvelut oikeusministeriön hallinnonalan toimivaltaan.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan pelihaittoja ehkäistään osana sosiaali- ja terveysministeriön johdolla laadittua rahapelipoliittista ohjelmaa. Ohjelma sisältää tavoitteita ja toimenpiteitä pelihaittojen vähentämiseksi Suomessa vuoteen 2030. Tuki- ja hoitopalveluiden saatavuuden ja laadun kehittäminen, talousosaamisen edistäminen ja ylivelkaantumisen torjuntaan kohdentuvat

Valiokunnan lausunto HaVL 21/2022 vp

toimet ovat osa rahapelipoliittisen ohjelman kokonaisuutta rahapelihaittojen torjunnan tehostamiseksi.

Lisäksi tuki- ja hoitopalveluiden saatavuutta tukemaan osana rahapelipoliittisen ohjelman toimeenpanoa perustetaan uusi määrärahamomentti, jonka rahoituksella tuetaan hyvinvointialueita pelihaittojen tuen ja hoidon kehittämisessä ja toteuttamisessa ja momentin mukaiseen rahoitukseen siirretään nykyistä Peluurin sähköisten palveluiden kokonaisuutta vastaavat palvelut, jotka toimivat tällä hetkellä Veikkauksen suorarahoituksella.

Selvityksen mukaan nykyisin kuntien vastuulle kuuluvaa ja jatkossa hyvinvointialueille siirtyvää rahapeliongelman hoidon järjestämisvelvoitteen toteutumista on tuettu osana arpajaislain (1047/2001) 52 §:n mukaista työtä, jota Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos toimeenpanee. Käypä hoito-suosituksen valmistelu on käynnistetty. Valmisteilla on myös lainsäädäntöä muun muassa riippuvuuskäyttäytymisen aiheuttaman tuen tai hoidon tarpeen paremmaksi tunnistamiseksi.

Talous- ja velkaneuvonnan palveluista valiokunnalle toimitetussa selvityksessä todetaan, että talous- ja velkaneuvonnan saatavuutta parannetaan tarjoamalla ja kehittämällä asiakkaille erilaisia matalan kynnyksen tapoja päästä neuvontaan. Talous- ja velkaneuvoja koulutetaan tunnistamaan asiakkaiden erilaisia syitä ylivelkaantumiseen, jotta ratkaisuvaihtoehdot soveltuisivat mahdollisimman hyvin asiakkaiden tilanteisiin. Neuvontatyötä kohdistetaan velkatilanteiden selvittelyn lisäksi ylivelkaantumisen ennaltaehkäisyyn ja talousosaamisen vahvistamiseen.

Valiokunta katsoo, että myös lausuma 2 tulee vielä säilyttää.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSESITYS

Hallintovaliokunta esittää,

että tarkastusvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Valiokunnan lausunto HaVL 21/2022 vp

Helsingissä 29.9.2022

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Riikka Purra ps
varapuheenjohtaja Mari-Leena Talvitie kok
jäsen Tiina Elo vihr
jäsen Hanna Holopainen vihr
jäsen Mauri Peltokangas ps
jäsen Juha Pylväs kesk
jäsen Mari Rantanen ps
jäsen Matti Semi vas
jäsen Heikki Vestman kok
jäsen Heidi Viljanen sd
varajäsen Pihla Keto-Huovinen kok
varajäsen Jenni Pitko vihr
varajäsen Ben Zyskowicz kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Minna-Liisa Rinne